

ASPECTE DIN JURISPRUDENȚA CURȚII DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE PRIVIND DREPTUL SOCIETĂȚILOR - CLARIFICAREA NOȚIUNILOR DE “ÎNTREPRINDERI AFILIATE” ȘI “GRUP DE PERSOANE CARE ACȚIONEAZĂ ÎN MOD CONCERTAT” -

(partea I)

Bogdan TÂRLEA – Expert antifraudă

Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) a fost sesizată cu soluționarea unei cereri de decizie preliminară¹ referitoare la interpretarea articolului 3 alineatul (3) al patrulea paragraf din anexa la Recomandarea 2003/361/CE² a Comisiei din 6 mai 2003 privind definirea microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii, denumită în continuare “Recomandarea privind IMM-urile”.

Respectiva cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu existent între o societate - persoană juridică cu sediul în Germania (HATEFO GmbH, denumită HATEFO) și o autoritate publică din sistemul financiar din Germania (“Finanzamt Haldenseleben”), pe de altă parte, având ca obiect calcularea valorii unei subvenții pentru investiții.

În vederea soluționării în mod adecvat a litigiului supus atenției CJUE, s-a procedat la trecerea în revistă a cadrului juridic relevant al Uniunii Europene în materia întreprinderilor mici și mijlocii, sediul materiei fiind reprezentat de considerentul (9) din cadrul Recomandării privind IMM-urile, având următorul conținut:

“Pentru o mai bună înțelegere a poziției economice reale a microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) și pentru a elimina din această categorie grupurile de întreprinderi a căror putere economică o poate depăși pe cea a unui IMM, trebuie să se facă o deosebire între diferitele tipuri de întreprinderi, în funcție de gradul lor de autonomie, dacă dețin participații la alte societăți care nu implică o poziție de control (întreprinderi partenere) sau dacă sunt afiliate altor întreprinderi”.

Totodată, în considerentul (12) al Recomandării privind IMM-urile este stipulat că *pentru a se asigura că vor beneficia de avantajele care rezultă din diferitele reglementări “numai acele întreprinderi care într-adevăr au nevoie de acestea, trebuie să se țină seama de asemenea, dacă este cazul, de relațiile care există între întreprinderi prin intermediul persoanelor fizice. Pentru limitarea la strictul necesar a examinării acestor situații, trebuie să se restrângă luarea în considerare a acestor relații la societățile care desfășoară aceste activități pe aceeași piață relevantă sau pe piețe adiacente - făcându-se referire, acolo unde este cazul, la definiția dată de Comisie pieței relevante care a făcut obiectul Comunicării Comisiei privind definirea pieței relevante în sensul dreptului comunitar al concurenței (JO 1997, C 372, p. 5).*

Precizăm că articolul 3 din anexa la Recomandarea privind IMM-urile privește tipurile de întreprinderi luate în considerare la calcularea numărului de angajați și a valorilor financiare

¹ Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene (Camera a șaptea) din data de 27 februarie 2014, în Cauza C-110/13, “Trimitere preliminară - Dreptul societăților comerciale - Recomandarea 2003/361/CE - Definirea microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii - Tipuri de întreprinderi luate în considerare la calcularea numărului de angajați și a valorilor financiare - Întreprinderi afiliate - Noțiunea «grup de persoane fizice care acționează în mod concertat»

² Recomandarea Comisiei Comunităților Europene nr. 361/2003 privind definirea microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii (JO L 124/20.5.2003)

care vor permite caracterizarea diferitelor categorii de întreprinderi definite în Recomandare.

În ceea ce privește noțiunea de “întreprindere autonomă”, aceasta este definită în articolul 3 alineatul (1) din anexă, potrivit căruia “întreprinderea autonomă este orice întreprindere care nu este clasificată ca întreprindere parteneră în sensul alineatului (2) sau ca întreprindere afiliată în sensul alineatului (3)”.

Noțiunea de “întreprindere afiliată” este definită de articolul 3 alineatul (3) din anexa la Recomandarea IMM, potrivit căruia “întreprinderile afiliate sunt întreprinderile între care există oricare dintre următoarele relații:

- o întreprindere deține majoritatea drepturilor de vot ale acționarilor sau ale asociațiilor unei alte întreprinderi;
- o întreprindere are dreptul de a numi sau revoca majoritatea membrilor organului de conducere, de administrație, sau de supraveghere al unei alte întreprinderi;
- o întreprindere are dreptul de a exercita o influență dominantă asupra altei întreprinderi în temeiul unui contract încheiat cu întreprinderea în cauză, sau în temeiul unei prevederi din contractul de societate sau din statutul acesteia;
- o întreprindere, care este acționar sau asociat al altei întreprinderi, controlează singură, în temeiul unui acord încheiat cu alți acționari ori asociați ai întreprinderii în cauză, majoritatea drepturilor de vot ale acționarilor și asociaților întreprinderii în cauză.”.

Se consideră că nu există “influență dominantă” în cazul în care investitorii nu se implică direct sau indirect în administrarea întreprinderii în cauză, fără a aduce atingere drepturilor lor de acționari sau de asociați.

Întreprinderile între care există oricare dintre relațiile descrise mai sus, prin intermediul uneia sau mai multor întreprinderi sau al investitorilor, sunt considerate de asemenea ca fiind întreprinderi afiliate.

Totodată, în ceea ce privește întreprinderile între care există oricare dintre aceste relații prin intermediul unei persoane fizice sau al unui grup de persoane fizice care acționează în mod concertat sunt de asemenea considerate întreprinderi afiliate dacă își desfășoară activitățile sau o parte din activități pe aceeași piață relevantă sau pe piețe adiacente.

În literatura de specialitate și în jurisprudență, “piața adiacentă” este considerată o piață de produse sau de servicii, situată imediat, în amonte sau în aval de piața relevantă.

Revenind la litigiul care a făcut obiectul întrebărilor preliminare transmise spre soluționare Curții de Justiție a Uniunii Europene, menționăm că societatea HATEFO, persoană juridică germană, înființată în anul 1999, este producător de plăci, folii, țevi și profile din material sintetic. Capitalul social al întreprinderii este deținut de trei persoane fizice - A, B (soția lui A) și C, care dețin 24,8%, 62,8% și respectiv 12,4% din părțile sociale. A și C au calitatea de administratori ai acestei societăți. Asociatul A și mama acestuia, D, au calitatea, pe de altă parte, de asociați cu participație egală fiecare, în societatea X, o societate la care A și C sunt de asemenea administratori.

Potrivit deciziei de trimitere a instanței de judecată din Germania a rezultat că societatea X, mai sus menționată, a asigurat sprijin sub formă de garanții societății HATEFO la momentul înființării acesteia și ar fi încheiat totodată cu această societate un contract de mandat, în temeiul căruia, toate comenzile societății HATEFO au fost aduse de societatea X, exclusiv aceasta din urmă fiind prezentă pe piața relevantă. Totodată, contractul de mandat respectiv prevedea și faptul că un reprezentant al societății X asigura conducerea tehnică a societății HATEFO. În același timp, societatea HATEFO ar fi transferat către societatea X activitățile sale de cercetare și dezvoltare, precum și gestiunea sa informatică, și ar utiliza în scopul activității sale unul dintre conturile bancare ale societății X.

Privită individual, separat de altă societate, societatea HATEFO poate fi considerată întreprindere mică și mijlocie (IMM). Pe de altă parte, dacă se ține seama atât de numărul me-

diu de salariați, cât și de cifra de afaceri anuală avută de societatea X, această calitate nu se confirmă, în măsura în care HATEFO ar trebui să fie considerată ca fiind afiliată societății X.

Întrucât a considerat că societatea HATEFO avea calitatea de întreprindere afiliată societății X și își pierde astfel calitatea de IMM, autoritatea publică care gestionează ajutorul de stat acordat întreprinderilor în Germania (FINANZAMT HALDENSLEBEN) nu a acordat firmei HATEFO pentru anul 2006 decât subvenția de bază prevăzută de Legea privind subvențiile pentru investițiile din anul 2005, iar nu subvenția majorată.

Autoritatea care gestionează ajutorul de stat acordat întreprinderilor din Germania a menționat în special, printre argumentele invocate în susținerea deciziei adoptate, faptul că în luarea deciziei nu trebuie să se țină seama doar de criteriile formale prevăzute de Recomandarea privind IMM-urile, ci este necesar să fie efectuată o evaluare economică, pentru a determina dacă întreprinderile, deși din punct de vedere formal sunt autonome, nu este suficient, doar în baza acestui argument, să fie considerate o entitate economică unică.

Potrivit autorității din Germania, cele două întreprinderi (HATEFO și X) ar constitui o entitate unică ținând seama de existența contractului de mandat, de repartizarea între acestea a activităților de producție și de comercializare a producției, precum și de faptul că cele două societăți sunt deținute și administrate de patru persoane, între trei dintre acestea existând legături strânse de familie.

Instanța de judecată din Germania (FINANZGERICHT) a respins în prima instanță acțiunea formulată de societatea HATEFO, precizând că, o aplicare pur formală a criteriilor prevăzute de Recomandarea privind IMM-urile, care caracterizează autonomia unei întreprinderi, nu trebuie să conducă la deturnarea sau la eludarea acestora, precum și faptul că în aprecierea existenței acestei autonomii, este necesar să fie luate în considerare și celelalte raporturi comerciale deținute de întreprinderile în cauză, referitoare în special la coordonarea comercială, relațiile cu furnizorii și clienții, precum și exploatarea în comun a bazei logistice.

Societatea HATEFO s-a adresat instanței de recurs din Germania (BUNDESFINANZHOF) cu o cerere de recurs formulată împotriva Deciziei primei instanțe, prin care a susținut în special că, criteriile menționate la articolul 3 din Recomandarea privind IMM-urile, care permit să fie considerate întreprinderile ca fiind “afiliate” în sensul acestei Recomandări, este necesar, contrar celor apreciate de prima instanță, să fie considerate ca fiind exhaustive, și nu corelate și cumulate cu eventuale alte criterii.